

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 57 0 Пс 016931 17 Рев
Бања Лука, 05.07.2018. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Биљане Томић, као предсједника вијећа, Тање Бундало и Сенада Тица, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља М. а.д. Б.Л., кога заступа пуномоћник Д.Т., адвокат из Б.Л., против туженог К.Д. а.д. П., кога заступа пуномоћник З.Б., адвокат из Б.Л., ради исплате, вриједност спора 486.000,00 КМ, одлучујући о ревизији тужитеља и ревизији туженог против пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 016931 16 Пж 2 од 13.01.2017. године, на сједници одржаној дана 05.07.2018. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија туженог се усваја, пресуда Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 016931 16 Пж 2 од 13.01.2017. године, у оспореном дијелу одлуке о компензационом приговору, се преиначава тако што се жалба туженог усваја и пресуда Округног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 016931 12 Пс 2 од 31.12.2015. године у дијелу којим је одбијен компензациони приговор туженог, укида.

Ревизија тужитеља се одбија.

Тужитељ се обавезује да туженом надокнади трошкове парничног поступка у износу од 44.734,25 КМ, у року од 30 дана.

Образложење

Првостепеном пресудом Округног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 016931 12 Пс 2 од 31.12.2015. године тужени је обавезан да тужитељу врати износ од 486.000,00 КМ, уплаћен на име купопродајне цијене за наручену и неиспоручену конструкцију димензија 70x40 м, са законском затезном каматом од дана 30.12.2005. године, као дана уплате купопродајне цијене, па до исплате, као и да му надокнади трошкове поступка у износу од 57.279,40 КМ. Истовремено, одбијен је приговор компензације туженог да се утврди да је основано потраживање тужитеља у износу од 486.000,00 КМ и да је основано потраживање туженог према тужитељу у износу од 486.000,00 КМ, те да се та потраживања пребију, као и захтјев за накнаду трошкова поступка.

Другостепеном пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 016931 16 Пж 2 од 13.01.2017. године жалба туженог је дјелимично усвојена и првостепена пресуда преиначена у досуђујућем дијелу тако што је одбијен као неоснован захтјев тужитеља да се тужени обавезе да му врати износ од 486.000,00 КМ, са законском затезном каматом од дана 30.12.2005. године па до исплате, као и да му

надокнади трошкове поступка у износу од 57.279,40 КМ. Жалба туженог у осталом дијелу је одбијена и првостепена пресуда, у преосталом дијелу којим је одбијен приговор компензације туженог, као и захтјев за накнаду трошкова поступка, је потврђена. Одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Изјављеном ревизијом другостепену пресуду, у дијелу одлуке о тужбеном захтјеву побија тужитељ, због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права, са приједлогом да се побијана пресуда преиначи или да се иста укине и предмет врати другостепеном суду на поновно суђење.

Изјављеном ревизијом другостепену пресуду, у дијелу одлуке о приговору компензације, побија и тужени због повреде одредаба парничног поступка, са приједлогом да се побијана пресуда преиначи.

У одговору на ревизију туженог, тужитељ предлаже да се изјављена ревизија одбије, док тужени није дао одговор на ревизију тужитеља.

Ревизија тужитеља није основана, док је ревизија туженог основана.

У предметној парници је одлучивано о захтјеву тужитеља да се тужени обавезе да му, на име дате купопродајне цијене за неиспоручену конструкцију за изградњу хале, исплати износ од 486.000,00 КМ, са законском затезном каматом. Одлучивано је и о приговору компензације туженог за исти износ.

Одлучујући о захтјевима странака, по проведеном доказном поступку, првостепени суд је утврдио: да су парничне странке биле у уговорном односу, по којем је тужени био у обавези да тужитељу испоручи конструкцију за изградњу хале, димензија 70x40 м; да је тужитељ, путем компензације (чији су учесници парничне странке и предузеће М. а.д. П.), туженом за наручену робу исплатио износ од 486.000,00 КМ, али да му конструкција уговорених димензија никада није испоручена, нити је испоручена конструкција мањих димензија 70x20 м²; да се та конструкција, према наводима туженог, налазила у посједу трећег лица, предузећа Г. а.д. П. и да је вођен поступак по тужби туженог против овог предузећа, ради предаје у посјед наведене конструкције; да се ова конструкција није налазила код тужитеља у вријеме извршеног увиђаја на лицу мјеста, иако је из писмених доказа тужитеља (и његовим пословним књигама) произилазило да је конструкција испоручена; да је одлуку о набавци ове конструкције и понуду за ту конструкцију потписао П.Д. који је у то вријеме био предсједник Управног одбора тужитеља, директор тужитеља и његов акционар, док је понуду у име туженог потписао као пуномоћник М.Д. која је била његова супруга и директор туженог; да је дописом од 29.05.2008. године тужитељ обавјестио туженог да раскида уговор о купопродаји конструкције због неиспуњења, са захтјевом за поврат купопродајне цијене.

На темељу тих чињеница, имајући у виду да је тужитељ испунио уговорну обавезу, првостепени суд је закључио да су испуњени услови за раскид уговора због неиспуњења од стране туженог, па да тужитељу припада право на враћање онога што је дао, при чему се позвао на одредбу члана 132. став 2. и 5. Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85 и 57/89 те "Службени гласник Републике Српске" бр. 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04- даље: ЗОО). Поред тога, првостепени суд је, с обзиром на својство П.Д. који је учествовао у закључењу наведеног уговора,

становишта да је предметни купопродајни уговор ништав, према одредби члана 88. и 89. Закона о предузећима ("Службени гласник Републике Српске", бр. 24/98 – 34/06, даље: ЗП), у вези са чланом 103. ЗОО, па да тужитељу право на поврат купопродајне цијене припада и према одредби члана 104. ЗОО. У погледу приговора компензације у истом износу, првостепени суд је утврдио да је тужени своја потраживања која су била предмет овог приговора пренио на привредно друштво П.Д., па је закључио да тиме тужени није активно легитимисан за подношење овог приговора. Поред тога, становишта је да су уговори о цесији и промету робе и услуга (на темељу којих је овај приговор истакнут) закључени супротно одредбама ЗП, јер је постојао сукоб интереса у вези са закључењем тих уговора, те да се ради о застарјелим потраживањима односно потраживањима која су се принудним путем могла остварити само у преклузивним роковима (потраживања из радног односа), као и да тужени није доказао која конкретна потраживања и из којег правног односа ставља у пријебој са потраживањем тужитеља. Из свих ових разлога првостепени суд је одбио приговор компензације туженог.

Одлучујући о жалби туженог, другостепени суд је прихватио чињенична утврђења првостепеног суда. Имајући у виду двоструку улогу П.Д. у закључењу уговора о купопродаји конструкције, те одредбе члана 88. и 89. ЗП, становишта је да се ради о ништавом уговору, те да се исти не може раскинути. Утврђујући да су, код закључења тог уговора и тужитељ и тужени били несавјесни, нашао је да се не могу остварити посљедице враћања датог, сагласно одредби члана 104. став 2. ЗОО. Превасходно из ових разлога, али имајући и у виду да је купопродајна цијена плаћена компензацијом (без токова новца), становишта је да би налагање враћања купопродајне цијене нарушило међусобне односе осталих учесника компензације, као и да није доказано да је изјава о компензацији ваљана у смислу одредбе члана 336. ЗОО, другостепени суд је дјелимично усвојио изјављену жалбу и првостепену пресуду преиначио тако што је захтјев тужитеља у цјелости одбио. Налазећи да је, с обзиром на такву одлуку о тужбеном захтјеву, беспотребно одлучивати о жалбеним наводима у односу на одлуку о компензационом приговору (јер је за основаност овог приговора, између осталог, потребно да постоје компензабилна потраживања), жалбу туженог у овом дијелу је одбио и првостепену пресуду потврдио.

Одлука другостепеног суда, у дијелу којим је одлучено о тужбеном захтјеву, је правилна и законита.

Одредбом члана 88. став 1. ЗП прописана је клаузула забране конкуренције према којој члан друштва са ограниченом одговорношћу (какво је у вријеме закључења купопродајног уговора тужени) не може бити запослено у било којем другом предузећу које обавља исту или сродну дјелатност која би могла бити конкурентна. Одредбом члана 89. став 1. истог закон је нормиран сукоб интереса у у вођењу послова (клаузула конфликтности интереса) према којој члан друштва са ограниченом одговорношћу може са предузећем у којем има то својство закључити уговор о кредиту, кауцији, гаранцији, авалу и јемству, као и други правни посао утврђен оснивачким актом или статутом, по одобрењу Управног и Надзорног одбора. Ово одобрење је потребно и за правни посао који закључе друга лица, у коме постоји заинтересованост члана друштва са ограниченом одговорношћу (члан 89. став 2. ЗП).

У конкретном случају, понуду за конструкцију и одлуку о набавци исте, као и одлуку о наплати потраживања путем компензације, је потписао П.Д.. У том периоду, према чињеничном утврђењу нижестепених судова, које је сагласно изведеним

материјалним доказима, те исказу П.Д. (изводи из судског регистра, записник са сједнице Скупштине акционара тужитеља од 26.01.2006. године, записник са сједнице Управног одбора тужитеља од 29.12.2005. године, одлука Окружног суда у Бањој Луци број 011-0-У-06-000 490 од 10.09.2007. године), П.Д. је био предсједник Управног одбора тужитеља, директор и један од акционара тужитеља. Истовремено, исти је био један од оснивача туженог, пуномоћник истога, те је доносио одлуке и потписивао све акте за туженог, чији директор формално правно је била његова супруга М.Д.. Прихватању понуде за набавку предметне конструкције, формално правно је предходила одлука Управног одбора тужитеља на сједници од 29.01.2005. године, у чијем доношењу је учествовао П.Д., те која се не читује на чињеницу да се ради о уговору између повезаних лица (члан 88. ЗП), па закључењу предметног уговора није предходило ваљано одобрење Управног одбора тужитеља, а закључењу уговора није предходило ни одобрење Надзорног одбора тужитеља, нити је о одобрењу и закљученом правном послу обавјештена Скупштина акционара тужитеља (члан 89. став 4. ЗП). То значи да је код закључења предметног купопродајног уговора дошло до повреде клаузуле забране конкуренције и конфликтности интереса односно одредаба закона које су императивног карактера, што овај уговор чини ништавим (члан 103. ЗОО).

Супротно ревизионим наводима тужитеља, кад се узме да је П.Д., за рачун туженог, несавјесно поступао не може се узети да се тужитељ савјесно поуздао у предметни уговор, јер су органима тужитеља (директору, али и Надзорном и Управном одбору, те Скупштини акционара) морале бити познате околности у којим је дошло до закључења предметног уговора, па нема мјеста ревизионим наводима да је у сукобу интереса био само тужени и да је само тужени несавјесна страна. Стога је, у одредби члана 104. став 2. ЗОО, другостепени суд имао ваљано упориште да одбије захтјев тужитеља (као несавјесне стране) да се тужени обавезе да му исплати износ од 486.000,00 КМ, поред даљих разлога који се тичу ваљаности извршене компензације којом је плаћена купопродајна цијена (тужитељ није доказао да се ради о узајамним потраживањима учесника компензације која су постојећа у то вријеме, те која су истоврсна и доспјела). При томе, нису основани ни ревизиони наводи да другостепени суд није био овлаштен да утврђује ништавост предметног уговора, јер у том правцу странке нису поставиле захтјев, јер је о ваљаности наведеног правног посла суд могао одлучивати као о претходном питању.

Према томе, другостепени суд је правилно усвојио жалбу туженог и превостепену пресуду преиначио тако што је захтјев тужитеља одбио, па је ревизија тужитеља одбијена, примјеном одредбе члана 248. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 - даље: ЗПП).

Међутим, ревизионим наводима туженог се основано приговара правилности одлуке другостепеног суда у односу на одлуку о приговору компензације.

Предметни приговор ради пребијања, за разлику од приговора грађанско правне компензације, је услован мериторни приговор туженог у форми својеврсног процесног захтјева којим он тражи од суда пресуду којом ће, ако утврди постојање потраживања тужитеља, утврдити и протупотраживање туженог, пребити та потраживања и у цјелости или дјелимично одбити тужбени захтјев. О том приговору суд одлучује тек пошто се утврди да утужена тражбина постоји, чак и ако је протупотраживање туженог неспорно. Ако се тужбени захтјев одбије зато што није утврђено постојање утуженог

потраживања, тада се о условно постављеном приговору ради пребијања не одлучује, он ex tunc постаје процесно правно ирелевантан.

Произлази да, у конкретном случају, с обзиром да је другостепеном пресудом преиначена првостепена пресуда и тужбени захтјев одбијен, није било основа да се првостепена пресуда одржи на снази у дијелу одлуке о компензионом приговору, већ је слиједом изложеног правилно поступање другостепеног суда налагало да се и у овом дијелу жалба туженог усвоји и првостепена пресуда у дијелу одлуке о компензионом приговору укине (без враћања на поновни поступак), што тужени у ревизији са правом истиче.

Сагласно томе, ревизија туженог је усвојена и одлучено на описани начин, примјеном одредбе члана 249. став 1. ЗПП.

Како је другостепена пресуда преиначена, сагласно одредби члана 397. став 2. ЗПП ваљало је одлучити и о трошковима поступка. Без обзира што у коначном у овој парници није одлучено о компензационом приговору, одлучено је о тужбеном захтјеву тако што је исти у цјелости одбијен. Стога је, примјеном одредбе члана 386. став 1. ЗПП тужитељ обавезан да туженом, чији успјех у овој парници се огледа у томе што је захтјев тужитеља одбијен, надокнади трошкове које је имао у овој парници у укупном износу од 44.734,25 КМ. Наведени трошкови се састоје од састава одговора на тужбу у износу од 2.244,00 КМ, приступа на рочишта од 09.10.2009, 16.11.2009, 21.12.2009, 17.02.2010, 10.03.2010, 20.04.2010, 15.08.2012, 07.02.2013. и 28.02.2014. године у износу од 10.098,00 КМ, заступања на рочиштима одржаним дана 01.10.2012, 17.12.2012, 05.03.2013, 15.04.2013, 12.06.2013, 28.06.2013, 03.11.2013, 05.12.2013, 06.12.2013, 24.04.2014, 04.06.2014, 02.07.2014. и 19.09.2014. године у износу од 29.172,00 КМ, одсуства из канцеларије у износу од 2.632,50 КМ, паушала у износу од 87,75 КМ (одлучујући у оквиру стављеног захтјева, с тим што је у захтјеву означено преглед списка) и трошкова вјештачења по вјештаку грађевинске струке у износу од 500,00 КМ, што све укупно износи 44.734,25 КМ. Туженом није признат трошак заступања на једном рочишту (затражени трошкови заступања на 14 рочишта без означавања датума, што не одговара стању списка), састав 3 поднеска, јер није наведено о којим поднесцима је ријеч, нити захтјев одговара стању списка (у односу на тужбени захтјев), трошкови вјештачења по вјештаку финансијске струке у износу од 1.000,00 КМ (које је спроведено ради доказивања компензационог приговора), као ни трошак таксе на жалбу и ревизију, јер у спису нема доказа да су ове таксе плаћене. Обрачун припадајућих трошкова је извршен у складу са тарифним бројем 2, 9. и 12. Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката („Службени гласник РС“ бр. 68/05) и важећом вриједности бода од 2,00 КМ.

Предсједник вијећа
Биљана Томић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић